

VELDE, Marcel A.F. van de (Brugge 28 mei 1898 – Brugge 24 oktober 1964).

Was de zoon van de liberale bureauchef van het provinciebestuur van West-Vlaanderen, Arthur van de Velde. Marcel deed zijn middelbare studie aan de Rijksmiddelbare school te Brugge. Onder invloed van de huisarts Emile Dumon werd hij activist en tegelijk pacifist (activisme, pacifisme). In 1915 week hij uit naar Middelburg en later naar Amsterdam, waar hij aan de Volksuniversiteit de lessen van René de Clercq volgde. Hij werd opgeroepen om zich in Engeland voor het Belgisch leger te melden, maar na een poging tot arrestatie in de Belgische ambassade wist hij te ontkomen en werd hij door de Belgische krijgsraad als deserteur veroor-

deeld. Hij volgde gedurende twee jaar een verpleegopleiding te Amsterdam en was gedurende een jaar in de krankzinnigenverpleging werkzaam in Den Dolder (Utrecht). Hij koos voor het communisme en ging als verpleger in de Sovjet-Unie werken. Van 1925 tot 1929 werkte hij mee aan *De Tribune* (Amsterdam), maar in 1929 trad hij wegens conflicten uit de partij. Nu opteerde hij voor de theosofie, maar ook dat bevredigde niet. Van 1935 tot 1940 werkte hij mee aan de door Jef Hinderdael uitgegeven *Hollandsche Post*, reisde door Duitsland en raakte volledig in de ban van het nationaal-socialisme. In 1938 leefde hij in een religieus-Germaanse roes en publiceerde enkele bijdragen in *Nordland*, *Nordische Zeitung*, *Kampfblatt der nordischen Glaubensgemeinschaft* en *Imperator*, "Pan-germanistisch Maandblad voor Groot-Nederland". Van 1938 tot 1940 was hij eveneens actief in de Nederlandse **Nationaal-Socialistische Beweging** (NSB) en schreef hij in *De Waag*.

In mei 1940 werd Van de Velde gearresteerd door de Duitse Sicherheits Dienst vanwege zijn vroeger lidmaatschap van de communistische partij. Opnieuw vrijgelaten zocht en vond hij weer contact met Jan D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard, die hem introduceerde bij Arnold Meijer en Nationaal Front. Hij werkte mee aan *De Weg*, dat antibolsjevistisch en nationalistisch was en hij kwam er in contact met Louis Knuvelde, Albert Kuyle en de priester Wouter Lutkie. In 1941 kreeg Van de Velde een betrekking bij de onder Duitse controle staande radio-omroep te Hilversum en werd hoofdredacteur van het omroepblad. In 1945 werd hij gearresteerd en veroordeeld tot vier jaar opsluiting wegens zijn werk aan de omroep, zijn publicaties, zijn lidmaatschap van de cultuurkamer en de vooroorlogse NSB. Hij verbleef tot oktober 1948 in het kamp te Laren.

Ondertussen was Van de Velde tot de katholieke Kerk gekomen (later zou hij protestant worden) en poogde weer in de boekhandel in zijn levensonderhoud te voorzien. Heimwee dreef hem terug naar Vlaanderen, dat hij sedert 1915 niet meer gezien had, maar na 30 jaar was de veroordeling wegens desertie verjaard en in oktober 1954 keerde Van de Velde terug naar zijn geboortestad Brugge, waar hij een boekhandel en antiquariaat dreef en medewerking verleende aan verscheidene publicaties: *Brugsche Courant*, *Brugsch Handelsblad*, *De Zee-wacht*, *Burgerwelzijn* en *Vlaams Weekblad*. Ook enkele volksverhalen en sagen liet hij verschijnen. Van de Velde gebruikte het pseudoniem van Markward. In Nederland onderhield Van de Velde contacten met Eugène Everaerts, De Clercq, Jules Charpentier, Reimond Speleers, Jan Wannyn en Hinderdael. De belangstelling voor Vlaanderen scheen van 1920 af te verdwijnen, maar na 1935 flakkerde ze weer op: nu sterk **Groot-Nederlands**, tijdelijk zelfs Groot-Germaans. De relatie met Domela bracht

hem ertoe met stof uit diens archief de geschiedenis van de Jong-Vlaamsche Beweging te schrijven. Dit werk, geschreven met een onkritische bewondering voor Domela, biedt ons echter onbekende en onuitgegeven documenten.

WERKEN: *Geschiedenis der Jong Vlaamsche Eeweging*, 1914-1918, 1941.

LITERATUUR: A. Meijer, *Alles voor het Vaderland*, 1946; – I. Schöffner, *Het nationaal-socialistische beeld van de geschiedenis der Nederlanden*, 1956, 1978<sup>2</sup>; – A. de Caluwe, 'In memoriam Marcel van de Velde', in *West-Vlaanderen*, jg. 13, nr. 18 (1964), p. 149; – G. Harmsen, *Daan Goulooze. Uit het leven van een communist*, 1967; – G.J.M. van het Reve, *Mijn rode jaren. Herinneringen van een ex-bolsjewiek*, 1967; – D. Verkijk, *Radio Hilversum 1940-1945. De omroep in de oorlog*, 1974.

AMANDUS DUMON\* EN PIETER VAN HEES